

Eli Brown

PÓLVORA I CANYELLA

Traducció de Xavier Pàmies

La Campana

Títol original: *Cinnamon and Gunpowder*

© Eli Brown, 2012

Publicat d'acord amb Farrar, Straus and Giroux, LLC, Nova York

1a edició: novembre del 2016

© de la traducció, Xavier Pàmies

© Edicions La Campana

Avenir, 49, baixos, 08021 Barcelona

Tel.: 93 453 16 65

info@lacampanaeditorial.com

www.lacampanaeditorial.com

Disseny original de la coberta: Jenniffer Carrow

Il·lustració: Mark Stutzman

Adaptació del disseny de la coberta: Marta Bellvehí

ISBN: 978-84-16863-10-5

Dipòsit legal: B. 23.245-2016

Fotocomposició: EdiGestió (Barcelona)

Imprès a Romanyà/Valls. Capellades (Barcelona)

Opinió del traductor Xavier Pàmies

Una gran novel·la de pirates

Sempre em lleigeixo els llibres abans de traduir-los. En aquesta primera lectura dels originals, algun m'ha fet badallar, però puc dir que he tingut la sort d'haver de traduir bastants llibres bons. D'aquests, la majoria m'han agradat poc o molt i me'ls he llegit força de gust. **Només uns quants, molt pocs, m'han atrapat i seduït d'entrada;** i *Pólvora i canyella* n'ha sigut un.

Em va **entusiasmar** quan me'l vaig llegir en anglès, i m'ha tornat a entusiasmar quan l'he rellegit en català. Tot el mèrit és de l'autor; a l'hora de traduir, només calia copsar la delicadesa i la vivesa de les descripcions i els sentiments de l'original i fer l'esforç de transcriure-ho reproduint el seu llenguatge ric i fluid esquitxat amb les pinzellades d'època justes per situar el lector en l'ambient en què transcorre la novel·la.

Tota crítica és subjectiva, però després d'haver llegit aquest llibre me n'ha quedat la sensació d'haver tingut a les mans **una de les millors novel·les de pirates de tots els temps, equiparable fins i tot a *L'illa del tresor* de Stevenson.** Crec que és una festa no només per al cervell i el cor, sinó també per als cinc sentits: per a la vista, combats navals i mars tropicals; per a l'oïda, el brogit dels canons i l'esclat del tro; per al tacte, la pell de l'amor; per al gust, la salabor de les onades i de les llàgrimes; per a l'olfacte, l'olor de mar i de tròpic; i, per a tots cinc sentits alhora, el color, el tacte, el gust, l'olor i el so del menjar exquisit que un bon cuiner pot arribar a preparar quasi sense

ingredients en un vaixell pirata si una seductora capitana pirata t'ho demana i t'hi va la vida.

He quedat enamorat de tots els personatges, que l'autor dibuixa amb una precisió i un sentiment que fan que semblin vius des del primer moment. D'altra banda, les metàfores i les imatges que Eli Brown utilitza al llarg de tota la novel·la són tan exquisides com els plats del cuiner. M'han vingut tantes ganes de donar a conèixer aquest llibre, perquè en disfruti com més gent millor, que m'oferiria a participar en presentacions especials per a xefs de Catalunya i, fins i tot, en algun port nàutic, on segur que hi ha uns quants capitans de iot amants tant de la bona literatura marinera com de la bona cuina.

No cal que desitgi bon profit a qui decideixi llegir aquest llibre, perquè estic convençut que n'hi farà.

Xavier Pàmies (Barcelona, 1959) és un dels traductors al català més prolífics i amb més talent. Ha rebut grans elogis de la crítica. Un lingüista tan rellevant com en Joan Solà, arran de la traducció d'*El Casalot* de Dickens, va escriure:

«Traducció insuperable. Altíssima competència i admirable responsabilitat. És tota una autoritat.»

Ha estat guardonat amb el premi Pontiero i amb el Ciutat de Barcelona.

Entre els molts autors que ha traduït, alguns noms: del portuguès, Lobo Antunes, Saramago; de l'anglès, Austen, Auster, Capote, Dickens, Fitzgerald, Ishiguro, Roth, Rowling, Rushdie, Salinger i Wilde; i del francès, Némirovski.

Manté tres blogs: Glossaris i documents de traducció, Un buidatge del Coromines i Qüestions puntuals de llengua.

A LA DAVON

que em va pescar i em va adobar

Si el sol m'ofengués li clavaría un cop de puny

Capità Ahab, Herman Melville, *Moby Dick*

1

CONVIDATS A SOPAR

En què em segresten uns pirates

Dimecres 18 d'agost del 1819

La persona que escriu això no és valenta. Tacat de sang, envoltat d'enemics, seguint un rumb misteriós la destinació última del qual no sé imaginar, no em sento gens valent.

Un cul de candela projecta una claror vacil·lant a la cambra humida on estic. Si se m'ha proporcionat una ploma i un quadern és perquè he insistit que em resulta imprescindible prendre mesures i anotacions per complir la tasca que m'espera.

No tinc intenció de conformar-m'hi gaire temps; de fet, compto tenir aviat un pla de fuga. Mentrestant em refugio en aquestes pàgines en blanc, on prenc nota de la fesomia dels meus segrestadors i apunto les seves atrocitats, perquè compareguin davant de la justícia com correspon, però sobretot per conservar el cap clar, perquè és només per la misericòrdia divina que no he acabat boig amb tot el que he vist i he passat.

No es pot dormir de cap manera; la maror em regira l'estómac

i sembla que el fetge em vulgui sortir per la boca. El neguit em fa venir unes ganes terribles d'anar de ventre, però la gibrelleta perilla de vessar a cada batzegada d'aquest vaixell maleït. Faig servir una tovallola bruta per rentar-me, la mateixa que tenia a les mans quan em van segrestar salvatgement fa no gaires dies.

Veure el meu amo, un dels senyors més íntegres i honrats que Anglaterra ha engendrat, assassinat de forma tan brutal, sense oportunitat de defensar-se, pels mateixos criminals que ell maldava per esborrar d'aquest món, va ser un cop que m'ha deixat molt tocat. Ara mateix aquesta meva mà, que és capaç d'aixecar un perol sense esforç, tremola quan hi penso.

Però haig de consignar-ho mentre els records encara són frescos, perquè no em consta que cap dels altres testimonis se salvés. Jo mateix, si sóc viu, no és per obra de la misericòrdia, sinó per la pèrfida volubilitat del monstre a qui tothom anomena «la capitana Mabbot».

La cosa va anar així.

Jo havia acompanyat Lord Ramsey, al cel sigui, a Eastbourne, a la pintoresca residència d'estiu que el seu amic i col·lega el senyor Percy té vora mar, on també estaven convidats Lord Maraday i el senyor Kindell amb les seves mullers respectives. No era una excursió de plaer, perquè aquests quatre homes representaven el gruix dels interessos de la companyia mercantil Pendleton.

Feia vuit anys que estava al servei de Lord Ramsey, que tenia per costum emportar-se'm a les seves sortides dient, com deia: «¿Per què haig de suportar les mortificacions d'unes viandes

dolentes a la tardor de la meua vida tenint-vos a vós?» De fet, jo havia tingut l'honor de conèixer i cuinar per a senyors i dames de la més alta condició, i d'haver vist les millors propietats rurals del país. La meua reputació ha crescut estant al seu servei, i han brindat per mi generals i duquesses de tot Anglaterra. Per sort meua, Lord Ramsey no anava quasi mai a l'estranger, i les rares vegades que ho feia em deixava a Londres, per respecte a la gran aversió que sento al balanceig dels vaixells.

Aquesta excursió en concret em va fer posar molt alerta, no només per la categoria dels convidats sinó també perquè em constava que la casa del senyor Percy era una casa rústica i mancada de condicions, amb un forn antic que no tenia ventilació ni manxes com Déu mana. Tot i intentar-ho, abans d'arribar-hi no vaig aconseguir obtenir cap informació fidedigna sobre l'estat en què es trobava el rebost, de manera que em vaig proveir d'aviram en forma d'ànecs i guatlles i d'un xai que no parava de belar, com també de caps d'herbes i d'espècies, de piles de formatges i dels meus millors batedors i ganivets. Lord Ramsey va dir de broma que m'havia emportat tota la cuina; per la cara que feia, però, vaig veure que se sentia complagut per la meua diligència. La confiança que em tenia era un bàlsam per als meus nervis. Com de costum, l'esdeveniment m'havia tingut capficat fins a l'extrem de no deixar-me dormir. Les modestes dimensions de la casa em van impedir agafar els meus competents ajudants, cosa que va ser una sort per a ells perquè ara estan sans i estalvis a Londres, i em vaig haver de refiar del servei que portaven els altres convidats.

Eastbourne era tan bonic com m'havien explicat, amb petites fent cabrioles per les pastures i uns boscos que prometien idil·lis en coixins de molsa. La casa tenia unes vistes espaterants sobre el canal, que era com una faixa atzur amb un brodat de veles i de núvols triomfals. I, al final, tant el rebost com les mosses de cuina van resultar ser més que acceptables. Tot i que sempre m'estimaré més la cuina de la residència londinenca del meu amo —que em vaig fer fer a mida fins a l'últim detall, des de l'alçada de la taula de pastar fins a l'assortiment d'espècies, catalogades per la freqüència d'ús i per ordre alfabètic—, omplir una cuina nova d'aromes em proporcionava un gran plaer.

Vaig tenir cura atenta de com desempaquetaven les vitualles i vaig manar a una mossa de cuina que encengués el forn de cara a fer un àpat de quatre plats. Estava neguitós, però també em feia il·lusió passar aquella setmana curta lluny del tràfec i l'enrenou de Londres, i tenia decidit fer una passejada l'endemà a primera hora per sentir la fragància de les flors del camp i la flaire del bosc.

Santa innocència. En el moment que Lord Ramsey aixecava la copa per brindar, uns convidats inoportuns travessaven el jardí.

Ja s'havia servit un brou de vedella amb alfàbrega, amb la seva capa irisada d'olis delicats tremolant-hi a sobre i una aroma que feia desviar la llengua cap al serrat solell on les vaques esbufegaven brandant les seves testes amples. El brou havia sigut del gust de tothom (la cuina quedava força a la

vora del menjador, a la porta del costat, i vaig poder sentir tots els murmurs i xiuxiuejos d'elogi). Acabava de deixar l'ànec a punt. El forn havia superat les meves expectatives; la salsa de cirera lliscava sobre l'ànec com bronze fos i queia sobre les peres cuites com en un gresol. En el moment que el servei portava la plata a taula, però, un espetec esfereïdor al rebedor de l'entrada va interrompre tots els compliments.

Vaig obrir la porta de la cuina l'espai just per treure el cap al menjador. Els altres servents es van apinyar al meu voltant per mirar. Devíem tenir un aspecte força còmic, tot de caps espiant per una porta com en l'escena final d'un espectacle de titelles.

Des d'on érem es podia veure el que quedava de la porta d'entrada. Un petard havia deixat un forat ple de fum al lloc on hi havia hagut el pany. Al cap d'un moment esbotzava la porta d'un cop de peu un tros d'home que he acabat sabent que li diuen «senyor Apples».

No tinc paraules per expressar la commoció que em va causar aquesta irrupció, de manera que em limitaré a descriure el que vaig veure.

El senyor Apples sembla dibuixat per un infant rampellut. Té el cos robust, però un cap petit que porta tapat amb una gorra de llana amb orelleres. Té unes espatlles de més de cinc pams. Els braços els té com els d'un gran simi, i li acaben en unes mans prou grosses per amagar una paella petita.

Va donar una ullada a la sala, i, veient que no hi havia resistència, es va enretirar per deixar entrar els altres. Darrere seu

van entrar primer un xinès i després un altre, tots dos vestits de seda negra, idèntics tant de cara com d'indumentària, amb les mans juntes a l'esquena i una espasa penjada a la cintura. Un dels dos tenia la trena cargolada al coll com un mocador. Van ocupar el seu lloc un a cada banda del rebedor.

Tots tres formaven un grup curiós: la mola del senyor Apples i aquells dos orientals menuts com una criatura. Si no hagués sigut per la porta esbotzada, hauria pensat que estàvem a punt de presenciar una comèdia de carrer.

Tot seguit va entrar una torre imponent, una dona amb casaca verd oliva. La cabellera roja li queia sobre les espatlles. Va anar tranquil·lament fins al mig de la sala amb la casaca oberta, deixant a la vista unes pistoles de mànec de jade. Fent servir una cadira d'escambell, es va enfil·lar a la taula i es va plantar davant del plat de Lord Ramsey mirant avall, com si acabés de conquerir el Kilimanjaro. Les botes la feien uns quants dits encara més esvelta del que era. Pel que semblava, ningú havia gosat dir-li que les dones altes confonen la mirada.

Fins i tot jo, que només sé el que llegeixo als diaris, la vaig reconèixer a l'instant. Davant meu, a tot just cinc o sis metres, hi havia «el tauró de l'Índic», la temible Hannah Mabbot, «la pèl-roja rediviva», que un grapat de testimonis fidedignes havien vist morir per arma de foc o ofegada però que, tot i així, continuava assetjant les rutes de la companyia Pendleton i deixant un rastre de sang a l'aigua darrere seu.

Lord Ramsey va aixecar-se de la cadira d'un bot i va córrer cap a les escales de darrere (jo no l'havia vist mai anar tan de

pressa), però li va barrar el pas un dels bessons, que devia clavar-li un cop perquè es va desplomar a terra amb un crit sufocat. El senyor Percy va acabar prenent consciència de la seva obligació de defensar els convidats i va fer el gest valent d'agafar de la campana de la xemeneia una espasa de la família, però el senyor Apples va deixar caure el seu puny voluminós i va esclafar la cara del senyor Percy tal com un infant esclafa un pastís.

Un silenci esgarrifós va omplir la casa, interromput només pel somiqueig llagrimós del senyor Percy i el trepig de cavall de les botes de la Mabbot quan va baixar per acostar-se a la figura jacent de Lord Ramsey. Un cop va ser davant seu, amb el plaer dibuixant-se-li a la cara, la capitana Mabbot va treure les pistoles i el va apuntar amb tots dos canons.

La posteritat em retraurà no haver intentat defensar-lo, i m'ho mereixeré. Tot i la meva corpulència, sóc un púgil desastrosos. De petit m'intimidaven nens molt més petits que jo. El senyor Percy, que acabava de tenir aquell trist final, havia combatut contra la cavalleria d'en Napoleó. Jo no comptava sortir-ne més ben parat. M'agradaria poder donar una excusa més bona, però vaig quedar senzillament petrificat amb el meu barret blanc de cuiner.

Tenia la Mabbot a quatre passes, i vaig poder sentir com s'adreçava a Lord Ramsey amb el to tendre que una pastora acostuma a fer servir per tranquil·litzar la vaca quan la muny.

—No cal que t'aixequis; no ens quedarem gaire estona. Com que he sabut que corries per aquí, no he volgut deixar passar

l'oportunitat de passar-te a veure. ¿Saps que ara el teu enginyós corsari fa servir bales de canó roents? Tot un requisit! Ja et pots imaginar la il·lusió que ens va fer.

Lord Ramsey es va escurar el coll dues vegades abans de parlar, i tot i així la veu li tremolava quan va dir:

–Mabbot... Hannah, deixa'm que et proposi...

–Tothom n'està fart, de les teves propostes –el va interrompre la Mabbot–. Senyor Apples, ¿teniu ganes de sentir una proposta d'en Ramsey?

–M'estimo més menjar-me els calçons –va dir el gegant des de l'altra punta de la sala.

–No has envellit bé –va dir la Mabbot, aixecant la barbeta de Lord Ramsey amb la puntera de la bota–. ¿De debò que et ve de nou? ¿Que et pensaves que em resignaria a ser perseguida tota la vida i que no buscaria una manera de tornar-te el favor? –Es va inclinar cap a ell i va mormolar:– Que quedi entre tu i jo, però el que em carrega de veritat és haver d'empaitar en Brass Fox. Suposo que veus que no et puc deixar guanyar aquesta carrera, ¿oi?

Aquí Lord Ramsey va dir alguna altra cosa, que no vaig sentir. Devia aprofitar per murmurar una oració.

La Mabbot es va mossegar el llavi, va arrufar les celles i va dir:

–Digues al diable que em tingui el te calent, que vaig tard. –Tot seguit va disparar a boca de canó, sense misericòrdia i sense cap provocació, contra el seu cos indefens.

Una de les pistoles no devia disparar-se, perquè, mentre

Lord Ramsey es recargolava, ella va examinar el gallet amb irritació. Va picar la clau de pedra foguera amb el mànec de l'altra pistola, va tornar a apuntar i va descarregar l'arma contra el cor del pobre Lord Ramsey, que finalment va deixar de moure's.

Mentre escric això, tota la meva persona encara es commou amb el record d'aquella rèplica immisericorde, del fum i de l'esquitxadissa.

Satisfeta, aquella bandarra pèl-roja es va asseure a la cadira de Lord Ramsey i es va ficar una cirera lluent a la boca amb la forquilla mentre els seus sicaris tiraven els altres convidats a terra.

El desig de viure em va animar, i, recordant la porteta del costat del rebost que havia vist fer servir als servents, vaig emprendre la fugida. Vaig baixar una escala fosca a empentes i rodolons i vaig anar a parar a un túnel subterrani de maó, que vaig recórrer a les palpentas tan de pressa com vaig poder, convençut que conduïa a les dependències del servei de darrere la casa. Vaig arribar a una bifurcació i vaig agafar la branca de l'esquerra, que em va portar a un altre tram d'escales i a una porta. Vaig sortir a fora de cop, a punt per arrencar a córrer, però va resultar que havia errat el camí: era a la biblioteca, amb la mà del senyor Apples a l'espatlla. Com si fos una bossa de bugada, em va llançar cap al menjador una altra vegada, on se'm va obligar a seure a terra amb els altres. Vaig posar-me al costat del cos del meu amo, i li vaig tenir agafada la mà encara tèbia mentre aquells malànimes saquejaven la casa.